

BERICHTEN

Samengelezen door D. Demoor.

1. GENT, HISTORISCHE ONDERWIJSCOLLECTIE, Prov. OOST-VLAANDEREN.

Op 20 december 1982 opende een nieuw museum te Gent. Het vloeit voort uit een initiatief van prof. Dr. K. DE Clerck en is gehuisvest in de vroegere laboratoria van de faculteit geneeskunde van de R.U.G., Apotheekstraat 1 te Gent.

Het museum beschikt over meer dan 15.000 oude schoolboeken, allerlei wandplaten, twee gereconstrueerde klaslokaaltjes uit de jaren 1900-1040, foto's en getuigenissen van gepensioneerde leraars en een overvloed aan didactisch materiaal. Het museum is enkel toegankelijk na aanvraag aan de *Seminaries voor Historische en Vergelijkende pedagogiek*, Albert Baertsoenkaai 3 te Gent, tel. 24.02.24.

2. VERVIERS, MUSEE DE LA LAINE, Prov. LUIK.

De installatie van het *Musée de la Laine* in de oude fabriek Betonville te Verviers had reeds lang een feit moeten zijn. Omwille van budgetaire redenen werd de beslissing van de gemeenteraad hieromtrent telkens verdaagd.

Op aandringen van de Waalse gewestregering heeft de regering zijn goedkeuring gehecht aan de restauratie van dit geklasseerde gebouw. Over de uitein-

delijke bestemming van het gebouw bleef men echter in het vage. Het is duidelijk dat de gemeenteraad zich ook in de nabije toekomst niet wil engageren tot de uitbouw van een museum.

3. ESSEN, HOBBYBROUWERS BROUWEN OERBIER, Prov. WEST- VLAANDEREN.

De drie ongehuwde broers Herteleer uit Roeselare werden op 5 november 1980, in een wedstrijd georganiseerd voor bierspecialisten, georganiseerd door de *Konfederatie der Brouwerijen van België* te Brussel, laureaat met een nieuwe biersoort die ze thuis in een afgedankte waskuip brouwden. Nadien kochten ze een bouwvallig brouwerijtje te Esen, bij Diksmuide waar zij nu een natuurecht bier brouwen volgens de oeroude methode. Het bier is thans in de handel onder de naam *Oerbier*, gebrouwd door de *Dolle Brouwers*.

Er wordt alleen uit liefhebberij gebrouwen en uitsluitend op zaterdag en zondag. De winst van het brouwen wordt aangewend om het brouwerijtje verder op te knappen. De droom van Kris Herteleer is er ooit een cultureel centrum van te maken.

Een geleid bezoek kan telefonisch (alleen op zondagvoormiddag) aangevraagd worden op nr. 051/50.27.81.

4. HOOGSTRATEN, PROBLEMEN
ROND RESTAURATIE VAN
HOOGSTRATENSE MOLEN, Prov.
ANTWERPEN.

De restauratieperikelen van de Hoogstratense molen zijn een reeds jaren durende kruisweg. Vermits het monument geklasseerd is, moet de eigenaar voor restauratie bij de Rijksdienst voor Monumenten en Landschapszorg terecht en wordt de restaurateur bij openbare aanbesteding aangeduid.

Toen de eigenaar de molen in 1970 kocht om hem voor afbraak te behoeden en hem op eigen kosten restaureerde, waarna hij werd geklasseerd, was er gedurende jaren bewoning geen probleem van waterdoorslag zoals nu: wel waren hier en daar vochtvlekken, maar die waren niet alarmerend en droogden in de zomer weer op.

Om zwamvorming op de balken te voorkomen, waardoor deze gaan rotten, heeft de eigenaar aan de Rijksdienst voorgesteld de molen, als voorzorgsmaatregel een vochtbehandeling te geven. Er werd beslist dat dit moest gebeuren door het voegwerk te vernieuwen en vervolgens door een siliconenbehandeling aan de buitenkant.

Na verscheidene restauratiepogingen druipt het water naar binnen in de voorheen droge molen. Volgens de eigenaar zit er een korte moraal aan dit verhaal: een historisch monument dat voorheen in goede staat was, dreigt nu door "restauratie" verknoeid te worden. Een goedkope aanbesteding garandeert immers nog niet altijd deskundigheid en

de door het ministerie aangeduide of goedgekeurde architect moet roeien met de riemen die hij ter beschikking krijgt want ook een deskundig architect kan zijn aannemer zelf niet kiezen.

5. WALLONIE BOUWT NIEUWE
SCHEEPSLIFT OP HET
CENTRUM-KANAAL, Prov.
HENEGOUWEN.

Op een tiental kilometer van het beruchte "hellend vlak" van Ronquières zal een scheepslift gebouwd worden die volgens de Walen zelf "unique au monde" zal zijn.

Op een stuk rechtgetrokken tracé van het Centrumkanaal tussen Bergen en La Louvière moet de nieuwe scheepslift van Thieu-Bracquagnies een viertal zeer oude kabelliften en ook enkele sluizen vervangen. Met dit ene kunstwerk willen de ingenieurs een verval van 73 m. overbruggen. Technisch alleszins een hele prestatie. De totale hoogte van de nieuwe lift zal 102 meter bedragen en het gewicht wordt 200.000 ton. De twee liftvlakken meten 112 op 12 m. Ze zullen opgehesen worden met een snelheid van 0,2 m. per seconde zodat de overbruggingstijd neerkomt op veertig minuten. De grondwerken beslaan ongeveer 6 miljoen m³ en de oppervlakte van de machinekamer alleen is met 131 op 76 m. nauwelijks kleiner dan een ha. De bouw van de scheepslift te Thieu-Bracquagnies maakt deel uit van de werken om het centrumkanaal (verbinding Schelde-Samber) op een gabarriet van 1350 ton te brengen.

Dit, door insiders, economisch erg omstreden projekt zou om en rond de 7 miljard Belgische franken moeten kosten.

De oude scheepsliften op het Centrumkanaal echter zijn stuk voor stuk pareltjes van industriële archeologie, een getuigenis van de expansie, de rijkdom en het technisch kunnen op het einde van de 19de eeuw. Om een verval van 90 m. te overbruggen, waren er 33 sluzen nodig geweest waarvan 17 nauwelijks 400 meter. De scheepsliften die in 1884 op plan klaar kwamen, naar het grote voorbeeld van het Britse Anderton, droegen de bewondering weg van de ingenieurs uit de hele wereld. De liften werken volgens het principe van twee bekkens (één als tegengewicht), onderling verbonden met buizen.

Het ene bekken wordt 75 ton zwaarder gemaakt door het pompen van 30 cm. bijkomend water. De wet van de zwaartekracht doet dat extra gewicht naar beneden komen. De conceptie was simpel maar had revolutionaire gevolgen. En het hele systeem werkte hydraulisch. Alle energie werd geleverd door het water: de energie om de bakken 17 m. hoog te hijsen en te doen dalen, de energie om de pompen aan te drijven, de energie om de 10 ton zware liftdeuren te openen.

Wat er nu met de oude liften zal gebeuren is nog niet uitgemaakt. In het sluiswachtershuisje nr. 1 te Thieu heeft de *vzw Compagnie du Canal* met behulp van een B.T.K.-team een soort museum ingericht waar behalve allerlei tuig en brieven van binnenschippers ook een uitgebreid archief wordt bewaard van

plannen van het Centrumkanaal en van de oude scheepsliften sinds 1880.

6. GENT, HAVENARBEIDER VERTELT GESCHIEDENIS, Prov. OOST-VLAANDEREN.

Begin juli werd door de *Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel* een werkstage "mondellinge geschiedenis" ingericht. Deze stage spitste zich vooral toe op de havenarbeid.

De eerste resultaten bleken zo interessant dat enkele enthousiaste deelnemers van de stage, besloten een Werkgroep in de Geschiedenis van de Gentse Haven op te richten.

Ook op 3 augustus werd een initiatie over dit onderwerp ingericht. Het onderzoek is nog steeds lopende en belangstellenden kunnen nog steeds terecht in het museum, Gewad 13 te Gent. Ook adressen van gepensioneerde havenarbeiders blijven welkom.

7. BRUSSEL, TRAMFANATEN VIERDEN FEEST TE BRUSSEL, Prov. BRABANT.

Op 26 november 1982 was het op de dag af precies honderd jaar geleden dat de eerste tram ter wereld over zijn primitieve sporen daverde. New York kreeg de eer op 26 november 1882 om de eerste vijftienhonderd meter lange tramlijn in gebruik te nemen. Het gammele stel van toen is inmiddels geëvolueerd tot een modern snelvervoermiddel maar de "Vereniging voor het Trammuseum", die ondermeer de trammusea van Schepdaal

en Edegem heeft uitgebouwd; kijkt maar al te graag terug naar het verleden. Vandaar dat dit eeuwfeest dankbaar aangegrepen werd om deze gedenkwaardige eerste tram nogmaals in de belangstelling te brengen.

8. AALST, DAENSMUSEUM, Prov. OOST-VLAANDEREN.

Eind september 1982 werd het Priester Daensmuseum te Aalst officieel geopend.

Het museum, dat ondergebracht werd op de tweede verdieping van het Belfort, biedt een overzicht van de maatschappelijke gedaanteverwisseling die Vlaanderen in de loop van enkele generaties heeft ondergaan. Het archief van dit museum sluit trouwens nauw aan bij het Archief en Museum voor de Socialistische Arbeidersbeweging te Gent en het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum te Leuven.

9. GRIMBERGEN, TENTOONSTELLING: "DE TANG, EEN WOORD, HONDERD-EN-EEN WERKTUIGEN", Prov. BRABANT.

Van 2 april tot 3 september 1983 wordt in het Museum voor de Oudere Technieken - Guldendal 20, 1850 Grimbergen een tentoonstelling gehouden over een handgereedschap.

In de beschrijving van de stand van de technieken in een streek of in een periode bestempelt men soms het handgereedschap als eenvoudig. Men schrijft eenvoudig, maar denkt "simplistisch".

enkel "ingewikkelde" werktuigen vinden genade in de ogen van de schrijvers.

Een tang. Honderd-en-één werktuigen tracht aan te tonen door middel van een voorbeeld, de tang, dat het handgereedschap er wellicht eenvoudig uitziet, maar in feite zeer vernuftig is. Het is daarom, omdat de mens het uitgedacht heeft, meer aandacht waard.

De tentoonstelling is elke zaterdag en zondag van 14 tot 18 uur te bezichtigen; in de week op afspraak. Er is een catalogus voorzien van ca. 100 blz., en 200 afbeeldingen.

10. "OUD LANDBOUWGEREEDSCHAP" door ARNOLD ELOY (1850-1914).

In dit werk worden 220 verschillende landbouwwerktuigen en machines uit de vermelde periode behandeld, in alfabetische volgorde. Bij elk voorwerp vindt men: - een beknopte beschrijving van vorm en functie -bibliografische verwijzingen met concrete pagina-aanduiding: samen meer dan 1500 referenties - Franse, Duitse en Engelse benaming - diverse dialectbenamingen -internationale inventarisnomenklatuur volgens Chenshall.

Het geheel wordt aanschouwelijk gemaakt met 150 foto's door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, met het landbouwgereedschap in het Ambachtenmuseum Bardelaere te Kaprijke-Lembeke en met illustratiemateriaal uit de aangehaalde bronnen.

Een inleidend gedeelte maakt U wegwijst

in het beschikbare bronnenmateriaal.

Uitgebreide indexen (wetenschappelijk apparaat) maken een uiterst vlot gebruik mogelijk.

Prijs bij voorintekening en vooruitbetaling tot 3 mei 1983: 1.650 Bfr. verzendingskosten: 100 Bfr.

Zich wenden: A. Eloy. Groot-Brittannielaan
43 9000 Gent.

11. DENDERMONDE, WERKGROEP VOOR ARCHEOLOGIE EN MONUMENTENZORG.

Deze werkgroep werd opgericht op 16 december 1978. Eén van de doelstellingen is het bevorderen van de industriële archeologie. In het Dendermondse werden reeds enkele fabrieken en ateliers bezocht, waarvan foto's, dia's en

archiefmateriaal verzameld werden. Via een jaarlijkse kroniek worden de belangstellenden ingelicht over de eerste resultaten van dit onderzoek.

Een bespreking van de industrieel-archeologische kroniek 1979-1980 volgt in de bibliografie van het volgend nummer.

Inlichtingen: A. Stroobants, Stedelijk Museum, Dendermonde.

12. TONGEREN, WERKGROEP MOLENZORG ZUID-LIMBURG.

Deze werkgroep zet zich o.m. in voor de bescherming van de Ruttermolen (reeds vermeld in 1360) te Tongeren.

Contactadres: Vlasmarkt 4 te Tongeren.